

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

21 päivänä tammikuuta 2016*

Muutoksenhaku — EY 81 artikla — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt —
Espanjan tiebitumimarkkinat — Markkinoiden jakaminen ja hintojen yhteensovittaminen —
Oikeudenkäynnin kohtuuton kesto unionin yleisessä tuomioistuimessa — SEUT 261 artikla — Asetus
(EY) N:o 1/2003 — 31 artikla — Täysi harkintavalta — SEUT 264 artikla — Komission päätöksen
kumoaminen osittain tai kokonaan

Asiassa C-603/13 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta,
joka on pantu vireille 22.11.2013,

Galp Energía España SA, kotipaikka Alcobendas (Espanja),

Petróleos de Portugal (Petrogal) SA, kotipaikka Lissabon (Portugali),

Galp Energía SGPS SA, kotipaikka Lissabon,

edustajinaan advocaat M. Slotboom ja advogado G. Gentil Anastácio,

valittajina,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehinään C. Urraca Caviedes ja F. Castillo de la Torre, avustajinaan avocat
J. Rivas Andrés ja solicitor G. Eclair-Heath,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz, joka hoitaa viidennen
jaoston puheenjohtajan tehtäviä, presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa viidennen jaoston tuomarin
tehtäviä, sekä tuomarit D. Šváby (esittelevä tuomari), A. Rosas ja C. Vajda,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.4.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.7.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 GALP Energía España SA (jäljempänä GALP Energía España), Petróleos de Portugal (Petrogal) SA (jäljempänä Petróleos de Portugal) ja GALP Energía SGPS SA (jäljempänä GALP Energía SGPS) (jäljempänä yhdessä valittajat) vaativat valituksellaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 16.9.2013 antaman tuomion Galp Energía España ym. v. komissio (T-462/07, EU:T:2013:459, jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin yhtäältä kumosi osittain EY 81 artiklan, josta on tullut SEUT 101 artikla, mukaisesta menettelystä (asia COMP/38.710 – Bitumi, Espanja) 3.10.2007 tehdyn komission päätöksen K(2007) 4441 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös) ja alensi valittajille määrätyn sakon määrää ja toisaalta hylkäsi kanteen muilta osin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 2 [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Yhteisöjen tuomioistuimella on täysi harkintavalta tutkiessaan valitukset päätöksistä, joilla komissio on määrännyt sakon tai uhkasakon. Se voi poistaa sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sitä.”

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 3 Asian tausta on esitetty valituksenalaisen tuomion 1–85 kohdassa, ja se voidaan esittää tätä oikeudenkäyntimenettelyä varten lyhyesti seuraavalla tavalla.
- 4 Kilpailusääntöjen rikkomisessa kyseessä oleva tuote on tiebitumi, joka on jalostamatonta bitumia, jota käytetään teiden rakentamiseen ja ylläpitoon.
- 5 Espanjan bitumimarkkinoilla toimii yhtäältä kolme tuottajaa, joita ovat Repsol-, CEPASA-PROAS- ja BP-konsernit, ja toisaalta maahantuojia, joihin kuuluvat Nynäs-konserni ja valittajien muodostama konserni.
- 6 Vuosina 1990–2003 Petróleos de Portugal omisti 89,29 prosenttia ja Tagus RE, joka on vakuutusyhtiö, joka on 98-prosenttisesti Petróleos de Portugalin määräysvallassa, 10,71 prosenttia Galp Energía Españan, aiemmin Petrogal Española SA, varoista. Vuodesta 2003 lähtien Galp Energía España on ollut Petróleos de Portugalin kokonaan omistama tytäryhtiö. Petróleos de Portugal on puolestaan Galp Energía SGPS:n 22.4.1999 lähtien kokonaan omistama tytäryhtiö.
- 7 Galp Energía España myy ja markkinoi bitumia Espanjassa. Sen etuyhteydettömille osapuolille Espanjassa myymään bitumiin liittyvä liikevaihto oli vuonna 2001, joka on viimeinen täysi vuosi, jona kilpailusääntöjä rikottiin, 13 000 000 euroa, joka merkitsee 4,54:ää prosenttia relevanteista markkinoista. Galp Energía SGPS:n yhteenlaskettu kokonaisliikevaihto oli vuonna 2006 12 576 000 000 euroa.
- 8 BP-konsernin 20.6.2002 sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 2002, C 45, s. 3) nojalla tekemän sakkoimmunitaettia koskevan hakemuksen johdosta Repsol-, PROAS-, BP- ja Nynäs-konsernissa sekä valittajien muodostamassa konsernissa suoritettiin tutkimuksia 1. ja 2.10.2002.

- 9 Komissio lähetti 6.2.2004 asianomaisille yritykselle ensimmäisen joukon tietojensaantipyyntöjä 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 11 artiklan 3 kohdan nojalla.
- 10 Repsol teki 31.3.2004 ja PROAS 5.4.2004 komissiolle telekopiolla hakemuksen tämän sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa antaman tiedonannon nojalla, ja kyseiseen hakemukseen oli liitetty yrityksen lausunto.
- 11 Lähetettyään asianomaisille yrityksille neljä muuta tietojensaantipyyntöä komissio aloitti muodollisesti menettelyn ja antoi 24.–28.8.2006 väitetiedoksiannon tiedoksi BP-, Repsol-, CEPESA-PROAS- ja Nynäs-konsernille sekä valittajien muodostamalle konsernille.
- 12 Komissio teki 3.10.2007 riidanalaisen päätöksen, jossa se totesi, että 13 yhtiötä, joille päätös oli osoitettu, olivat osallistuneet sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen, joka koski tiebitumin markkinointia Espanjassa (Kanariansaaria lukuun ottamatta) ja jossa oli kyse markkinoiden jakamisesta ja hintojen yhteensovittamisesta.
- 13 Kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevät eri toiminnat tai osatekijät, jotka yksilöitiin, ovat seuraavat:
- myyntikiintiöiden vahvistaminen
 - tuotemäärien ja asiakkaiden jakaminen kaikkien kartellin osallistujien kesken näiden kiintiöiden pohjalta
 - markkinoiden ja asiakkaiden jakamisesta tehtyjen sopimusten täytäntöönpanon valvonta vaihtamalla tietoja myyntien määristä (jäljempänä valvontajärjestelmä)
 - sellaisen korvausmekanismin käyttöönotto, jolla on tarkoitus korjata tapahtuneet poikkeamiset markkinoiden ja asiakkaiden jakamista koskevista sopimuksista (jäljempänä korvausmekanismi)
 - bitumin hinnanmuutoksista ja uusien hintojen käyttöönoton ajankohdista tehty sopimus
 - osallistuminen säännöllisesti järjestettyihin kokouksiin ja muuhun yhteydenpitoon edellä esitetyistä kilpailunrajoituksista sopimiseksi ja niiden täytäntöönpanemiseksi tai muuttamiseksi tarpeen mukaan.
- 14 Komissio katsoi, että Galp Energía Españan henkilöstön oli osoitettu osallistuneen kartelliin Galp Energía Españan lukuun. Olettamaa siitä, että emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan omistamaansa tytäryhtiöön, koskevan oikeuskäytännön valossa ja kun otetaan huomioon Galp Energía Españan, Petróleos de Portugalin ja Galp Energía SGPS:n väliset osakkuussuhteet, komissio katsoi, että Galp Energía España, Petróleos de Portugal ja 22.4.1999 alkaen myös Galp Energía SGPS olivat muodostaneet yhden ainoan yrityksen EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi.
- 15 Komissio katsoi, että kumpikin todetuista kilpailunrajoituksista eli markkinoiden jakoa koskevat horisontaaliset sopimukset ja hintojen yhteensovittaminen kuuluivat jo luonteensa vuoksi vakavimpiin EY 81 artiklan rikkomisiin, jotka oikeuskäytännön mukaan voivat oikeuttaa luonnehtimaan rikkomiset yksinomaan luonteensa perusteella ”erittäin vakaviksi” ilman, että tällaisen toiminnan olisi katettava tietty maantieteellinen alue tai sillä olisi oltava erityinen vaikutus.
- 16 Komissio katsoi, ettei kartellilla markkinoihin olevaa tosiasiallista vaikutusta ollut mahdollista mitata erityisesti sen vuoksi, ettei sillä ollut riittävästi tietoja siitä, miten bitumin nettohinnat Espanjassa olisivat todennäköisesti kehittyneet siinä tapauksessa, ettei sopimuksia olisi tehty. Komissio ei katsonut olevansa velvollinen osoittamaan täsmällisesti kartellilla relevantteihin markkinoihin olevaa todellista vaikutusta eikä esittämään sitä määrällisesti, vaan se oli sitä mieltä, että se saattoi rajoittua tällaisen

vaikutuksen todennäköisyyttä koskeviin arvioihin. Komissio katsoi joka tapauksessa, että kartellisopimukset oli pantu täytäntöön ja että oli todennäköistä, että niillä oli ollut tosiasiallisia kilpailua rajoittavia vaikutuksia.

- 17 Komissio katsoi rikkomisen luonteen osalta, että Repsol-, PROAS-, BP- ja Nynäs-konsernit sekä valittajien muodostama konserni olivat syyllistyneet erittäin vakavaan EY 81 artiklan rikkomiseen, ja täsmensi, että kyseinen päätelmä oli tehty riippumatta siitä, oliko kartellilla ollut mitattavissa oleva vaikutus relevantteihin markkinoihin. Komissio totesi vielä ottaneensa huomioon sen, että salainen yhteistyö oli koskenut yksinomaan Espanjan markkinoita.
- 18 Komissio vahvisti määrättävien sakkojen ”laskentapohjan” ottamalla huomioon rikkomisen vakavuuden, relevanttien markkinoiden arvon, jonka arvioitiin olevan 286 400 000 euroa vuonna 2001, joka oli viimeinen täysi vuosi, jona kilpailusääntöjä rikottiin, ja sen, että rikkominen oli koskenut vain bitumin myyntiä yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa. Komissio vahvisti edellä esitettyjen seikkojen perusteella sakkojen laskentapohjaksi 40 000 000 euroa.
- 19 Komissio luokitteli tämän jälkeen riidanalaisen päätöksen adressaatteina olevat yritykset eri ryhmiin, jotka määriteltiin niillä relevanteilla markkinoilla olevan suhteellisen merkityksen mukaan, soveltaakseen eriytettyä kohtelua siten, että huomioon otetaan niiden todellinen taloudellinen kyky aiheuttaa vakavaa vahinkoa kilpailulle. Komissio nojautui tässä tarkoituksessa niillä vuonna 2001 olleisiin osuuksiin Espanjan tiebitumimarkkinoista myynnin arvossa ilmaistuna.
- 20 Repsol ja PROAS, joiden osuudet relevanteista markkinoista olivat vuonna 2001 olleet 34,04 prosenttia ja 31,67 prosenttia, luokiteltiin ensimmäiseen ryhmään, BP, jonka markkinaosuus oli ollut 15,19 prosenttia, toiseen ryhmään sekä Nynäs ja valittajat, joiden markkinaosuudet olivat olleet 4,54–5,24 prosenttia, kolmanteen ryhmään. Tämän pohjalta määrättävien sakkojen laskentapohjia mukautettiin seuraavasti:
 - ensimmäisessä ryhmässä Repsolin ja PROAS:n osalta: 40 000 000 euroa
 - toisessa ryhmässä BP:n osalta: 18 000 000 euroa
 - kolmannessa ryhmässä Nynäsin ja valittajien osalta: 5 500 000 euroa.
- 21 Voidakseen määrittää sakkojen määrän tasolle, jolla taataan riittävän ehkäisevä vaikutus, komissio katsoi tarkoituksenmukaiseksi soveltaa BP:lle määrättävän sakon määrään 1,8-suuruista kerrointa ja Repsolille määrättävän sakon määrään 1,2-suuruista kerrointa niille vuonna 2006, joka on viimeinen riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltänyt vuosi, kertyneen kokonaisliikevaihdon perusteella mutta jättää soveltamatta kerrointa PROAS:lle, Nynäsille ja valittajille määrättävän sakon määrään.
- 22 Korotettuaan sakkojen laskentapohjaa rikkomisen keston perusteella, minkä jälkeen sakon perusmäärä oli GALP Energía Españan ja Petróleos de Portugalin osalta 9 625 000 euroa ja GALP Energía SGPS:n osalta 7 150 000 euroa, komissio päätteli myös, että Repsolille ja PROAS:lle määrättävän sakon määrää oli korotettava 30 prosentilla raskauttavien olosuhteiden johdosta, sillä kumpikin näistä yrityksistä oli ollut kartellin johdossa.
- 23 Komissio vertaili valittajien roolia Repsolin, PROAS:n ja BP:n rooliin ja tutki, oliko sakkojen määrän alentaminen oikeutettua. Se katsoi tarkoituksenmukaiseksi erottaa valittajilla ollut erilainen rooli ottamalla huomioon sen, että valittajat olivat osallistuneet rikkomiseen lyhyemmän aikaa, ja päätti, että niiden sakon määrää oli alennettava 10 prosentilla.
- 24 Galp Energía España ja Petróleos de Portugal määrättiin näin ollen riidanalaisen päätöksen päätösoosan 2 artiklassa maksamaan yhteisvastuullisesti sakko, jonka suuruus oli 8 662 500 euroa ja josta Galp Energía SGPS:n oli maksettava yhteisvastuullisesti 6 435 000 euroa.

Asian käsittelyn vaiheet unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 25 Valittajat vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 19.12.2007 toimittamallaan kanteella riidanalaisen päätöksen kumoamista kokonaan tai osittain ja toissijaisesti niille määrätyn sakon määrän alentamista.
- 26 Valittajat vetosivat kanteensa tueksi yhdeksään kanneperusteeseen.
- 27 Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi valittajien kolmannen kanneperusteen ja kumosi päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin siinä todetaan Galp Energía Españan, Petróleos de Portugalin ja Galp Energia SGPS:n osallistuneen sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen Espanjan bitumimarkkinoilla siltä osin kuin tämä kokonaisuus kattoi yhtäältä markkinoiden ja asiakkaiden jakamisesta tehtyjen sopimusten täytäntöönpanoa koskevan valvontajärjestelmän ja toisaalta korvausmekanismiin, jolla on tarkoitus korjata tapahtuneet poikkeamiset markkinoiden ja asiakkaiden jakamista koskevista sopimuksista.
- 28 Kuten muun muassa valituksenalaisen tuomion 215, 292, 293 ja 301 kohdasta ilmenee, unionin yleinen tuomioistuin nojautui tässä tarkoituksessa ainoastaan tapahtuma-aikaisiin tosiseikkoja koskeviin todisteisiin katsoakseen, ettei valittajien vastuuta ollut osoitettu valvontajärjestelmän ja korvausmekanismiin osalta. Se kieltäytyi siten ottamasta huomioon V. C:n, joka on Petrogal Española SA:n (josta on tullut Galp Energía España) bitumimyyntin johtaja, 6.12.2007 antamaa lausuntoa, jonka valittajat olivat toimittaneet tuomioistuimen menettelyn asiakirja-aineistoon ja jota komissio ei siis ollut ottanut huomioon riidanalaisessa päätöksessä, valittajia vastaan puhuvana todisteena.
- 29 Unionin yleinen tuomioistuin totesi kuitenkin valituksenalaisen tuomion 611, 625 ja 626 kohdassa, että kun otetaan huomioon kyseinen V. C:n 6.12.2007 antama lausunto, valittajat olivat tietoisia siitä, että kartellin muut jäsenet osallistuivat korvausmekanismiin, että näin ollen ne saattoivat myös ennakoita muiden kartellin jäsenien osallistuvan valvontajärjestelmään ja että niiden voitiin näin ollen katsoa olevan vastuussa näiden kahden rikkomisen osatekijän osalta.
- 30 Unionin yleinen tuomioistuin totesi näiden seikkojen nojalla valituksenalaisen tuomion 630 kohdassa, ettei sakon laskentapohjaa ollut syytä muuttaa, mutta se katsoi kyseisen tuomion 632 kohdassa tarpeelliseksi korottaa sitä sakon alennusta, jonka komissio oli myöntänyt lieventävien olosuhteiden nojalla.
- 31 Se hyväksyi siis mainitun tuomion 635 ja 636 kohdassa osittain yhdeksännen kanneperusteen ja alensi sakon määrää vielä 4 prosentilla, ja kyseinen alennus lisättiin riidanalaisessa päätöksessä jo myönnettyyn 10 prosentin alennukseen.
- 32 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi muut asianosaisten kumoamisperusteet eli myös viidennen ja kuudennen kumoamisperusteen, jotka perustuivat asianosaisten hintojen yhteensovittamiseen osallistumisesta ja kyseisen osallistumisen kestosta esitetyn toteamuksen lainvastaisuuteen.
- 33 Tämän perusteella riidanalaisen päätöksen päätösoosan 2 artiklassa Galp Energía Españolle ja Petróleos de Portugalille määrätyn sakon määräksi vahvistettiin 8 277 500 euroa, kun taas Galp Energia SGPS:lle samassa artiklassa määrätyn sakon määräksi vahvistettiin 6 149 000 euroa.

Asianosaisten vaatimukset

- 34 Valittajat vaativat valituksessaan, että unionin tuomioistuin
- ensisijaisesti kumoaa valituksenalaisen tuomion

- kumoaa riidanalaisen päätöksen 1–3 artiklan niitä koskevin osin ja/tai alentaa niille määrätyn sakon määrää
- toissijaisesti kumoaa tuomion ja palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen ja
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

35 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

- hylkää valituksen ja
- velvoittaa valittajat korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

36 Valittajat vetoavat valituksensa tueksi kolmeen valitusperusteeseen.

Ensimmäinen valitusperuste, joka perustuu oikeudellisiin virheisiin, jotka vaikuttavat toteamukseen valittajien osallistumisesta hintojen yhteensovittamistoimintaan ajanjakson 1995–2002 aikana

Asianosaisten lausumat

- 37 Valittajat väittävät ensimmäisessä valitusperusteessaan, joka jakautuu kolmeen osaan, että unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut virheellisesti EY 81 artiklan 1 kohtaa, vääristänyt selvitysaineistoa sekä soveltanut virheellisesti näytön arviointiin sovellettavia menettelysääntöjä ja loukannut Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 48 artiklassa taattua syyttömyysolettamaa koskevaa yleistä periaatetta todetessaan valituksenalaisen tuomion 407 ja 456 kohdassa, että komission ei voitu katsoa todenneen lainvastaisesti, että valittajat olivat osallistuneet hintojen yhteensovittamiseen ”vuoteen 2002 saakka”. Unionin yleinen tuomioistuin ei ole niiden mukaan myöskään perustellut kyseistä toteamusta oikeudellisesti riittävällä tavalla.
- 38 Valittajat moittivat valitusperusteensa ensimmäisessä osassa unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ole todetakseen, että komissio oli osoittanut valittajien osallistuneen hintojen yhteensovittamistoimintaan vuosien 1995 ja 2002 välisenä aikana, ottanut valituksenalaisen tuomion 370–408 kohdassa huomioon kahta valittajien puolesta puhuvaa seikkaa eli sitä, että BP:n sakkolievennyistä ja sakkovapautusta koskevassa hakemuksessa ja BP:n esittämissä tapahtuma-aikaisissa tosiseikkoja koskevissa asiakirjoissa ei mainita, että valittajat olisivat osallistuneet hintojen yhteensovittamistoimintaan.
- 39 Valittajat moittivat valitusperusteensa toisessa osassa unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ole tuonut esiin sitä, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole mitään näyttöä siitä ajankohdasta, jolloin valittajien väitetty osallistuminen hintojen yhteensovittamistoimintaan alkoi.
- 40 Ne väittävät tässä yhteydessä, että Repsolin ja PROAS:n sakkolievennyksen ja sakkovapautuksen yhteydessä esittämissä lausunnoissa ei mainita mitään konkreettista seikkaa, kuten esimerkiksi päivämääriä, kokouksia, puheluja tai hinnankorotuksia, ja että kyseiset lausunnot eivät ole riittävän täsmällisiä ja yhtäpitäviä sen osoittamiseksi, että valittajat olivat osallistuneet hintojen yhteensovittamistoimintaan vuosien 1995 ja 2002 välillä. Ne korostavat tässä tarkoituksessa myös, että markkinoiden jakamisen aloittamisajankohtaa ei voida pitää ajankohtana, jolloin Petróleos de Portugalin osallistuminen hintasopimukseen alkoi, koska nämä kaksi sopimusta ovat riidanalaisen päätöksen mukaan kartellin erillisiä osia.

- 41 Valittajat arvostelevat valitusperusteensa kolmannessa osassa unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on katsonut, että Galp Energía Españan 18. ja 19.10.2000 päivätyt sisäiset kirjeenvaihdot, joita on arvioitu valituksenalaisen tuomion 387–404 kohdassa, ovat tapahtuma-aikaisia tosiseikkoja koskevia todisteita, jotka osoittavat valittajien osallistuneen hintojen yhteensovittamiseen.
- 42 Komission mielestä nyt käsiteltävä valitusperuste on jätettävä kokonaisuudessaan tutkimatta ja se on joka tapauksessa perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 43 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 256 artiklasta, Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artiklan 1 kohdan d alakohdasta seuraa, että valituksessa on ilmoitettava täsmällisesti sekä se, miltä kaikilta osin valituksenalaisen tuomion kumoamista vaaditaan, että ne oikeudelliset perusteet ja perustelut, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi, tai muuten kyseinen valitus tai peruste jätetään tutkimatta (ks. mm. tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Näitä vaatimuksia ei täytyä ja tutkimatta on jätettävä valitusperuste, jonka tueksi esitetyt perustelut eivät ole riittävän täsmällisiä ja tuettuja, jotta unionin tuomioistuin voisi harjoittaa laillisuusvalvontaansa (ks. vastaavasti tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Väitteissä, jotka koskevat EY 81 artiklan 1 kohdan virheellistä soveltamista, riidanalaisen päätöksen puutteellisia perusteluja, näytön arviointiin sovellettavien menettelysääntöjen virheellistä soveltamista ja syyttömyysolettamaa koskevan yleisen periaatteen loukkaamista, samoin kuin väitteissä, jotka perustuvat selvitysaineiston vääristämiseen, ei yksilöidä kuitenkaan riittävän täsmällisesti sitä oikeudellista virhettä, jonka unionin yleinen tuomioistuin on väitetysti tehnyt, vaan ne muodostuvat yleisistä väitteistä, joita ei ole tuettu, joten ne on jätettävä tutkimatta.
- 46 Nyt käsiteltävän valitusperusteen ensimmäisestä ja kolmannesta osasta on riittävää huomauttaa siltä osin kuin valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta yhtäältä siitä, ettei se ole ottanut huomioon kahta todistetta todetakseen, että komissio oli osoittanut valittajien osallistuneen hintojen yhteensovittamistoimintaan vuosien 1995 ja 2002 välillä, ja toisaalta siitä, että se on katsonut, että valittajien 18. ja 19.10.2000 päivätyt sisäiset kirjeenvaihdot olivat tapahtuma-aikaisia tosiseikkoja koskevia todisteita, jotka osoittivat valittajien osallistuneen hintojen yhteensovittamiseen, että SEUT 256 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymysten osalta. Ainoastaan unionin yleinen tuomioistuin on siis toimivaltainen määrittämään merkityksellisen tosiseikaston sekä arvioimaan sitä ja sille esitettyä selvitysaineistoa. Lukuun ottamatta sitä tapausta, että kyseinen tosiseikasto ja selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, mihin valittajat ovat viitanneet nyt käsiteltävässä asiassa epätasällisesti ja esittämättä asian tueksi mitään todisteita, tämä arviointi ei näin ollen ole sellainen oikeuskysymys, että se sinänsä kuuluisi unionin tuomioistuimen muutoksenhaun yhteydessä harjoittaman valvonnan piiriin (ks. mm. vastaavasti tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 84 kohta).
- 47 Kyseiset väitteet on näin ollen jätettävä tutkimatta.
- 48 Nyt käsiteltävän valitusperusteen toisesta osasta on riittävää todeta siltä osin kuin valittajat moittivat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ole tuonut esiin sitä, ettei riidanalaisessa päätöksessä ollut mitään näyttöä siitä ajankohdasta, jolloin valittajien väitetty osallistuminen kyseiseen hintojen yhteensovittamistoimintaan alkoi, että – toisin kuin valittajat väittävät – ne eivät ole esittäneet tätä väitettä unionin yleisessä tuomioistuimessa. Se on siis uusi väite ja jätettävä näin ollen tutkimatta.

49 Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen valitusperuste on jätettävä kokonaisuudessaan tutkimatta.

Kolmas valitusperuste, joka perustuu siihen, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiotaan kohtuullisessa ajassa

Asianosaisten lausumat

- 50 Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut virheellisesti perusoikeuskirjan 47 artiklaa ja Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 artiklan 1 kappaletta, koska se ei ole ratkaissut asiaa kohtuullisessa ajassa, mikä oikeuttaa valittajien mukaan kumoamaan valituksenalaisen tuomion ja riidanalaisen päätöksen tai toissijaisesti alentamaan olennaisesti valittajille määrätyn sakon määrää.
- 51 Ne toteavat, että niiden kumoamiskanne toimitettiin 19.12.2007, kirjallinen käsittely päätettiin 21.10.2008, suullinen käsittely aloitettiin 12.11.2012, istunto pidettiin 24.1.2013 ja tuomio julistettiin 16.9.2013.
- 52 Koska koko oikeudenkäyntimenettely on kestänyt noin viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta (69 kuukautta) siten, että kirjallisen käsittelyn päättämisen ja suullisen käsittelyn aloittamisen välillä kului neljä vuotta ja yksi kuukausi (49 kuukautta), valittajat katsovat tuomiossa Baustahlgewebe v. komissio (C-185/95 P, EU:C:1998:608) määritellyn arviointiperusteen perusteella, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut velvollisuuttaan antaa ratkaisu kohtuullisessa ajassa.
- 53 Valittajat väittävät tässä yhteydessä yhtäältä, että asia ei ollut niin monitahoinen kuin suurin osa muista unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäviksi saatetuista kartelliasioista ja että kanteiden määrä oli rajallinen, koska vain neljä kartellin jäsentä olivat nostaneet kanteen, ja toisaalta, että unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn menettelyn liiallinen kesto ei johtunut millään tavalla valittajien käyttäytymisestä.
- 54 Komissio väittää puolestaan, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on niin, että silloin kuin ei ole olemassa mitään viitteitä siitä, että se, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa, olisi vaikuttanut asian ratkaisun sisältöön, valituksenalaisen tuomion kumoamisella ei korjata sitä, ettei tuomiota ole annettu kohtuullisessa ajassa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 55 On huomautettava, että siitä, että unionin tuomioistuimet loukkaavat perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan mukaista velvollisuuttaan ratkaista niiden käsiteltäviksi saatetut asiat kohtuullisessa ajassa, on määrättävä seuraamus unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettavan vahingonkorvauskanteen yhteydessä, koska tällainen kanne merkitsee tehokasta korjauskeinoa. Vaatimusta, jolla pyritään saamaan korvausta siitä aiheutuneesta vahingosta, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut tuomiota kohtuullisessa ajassa, ei voida saattaa suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi valituksen yhteydessä, vaan se on esitettävä itse unionin yleisessä tuomioistuimessa (tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 66 kohta; tuomio ICF v. komissio, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, 57 kohta ja tuomio Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 17 ja 18 kohta).
- 56 Unionin yleisen tuomioistuimen, jolla on toimivalta SEUT 256 artiklan 1 kohdan nojalla ja jonka käsiteltäväksi on saatettu vahingonkorvausvaatimus, on ratkaistava tällainen vaatimus sen oikeudenkäynnin, jonka kesto on arvosteltu, taustalla olevan asian ratkaisesta kokoonpanosta

poikkeavassa kokoonpanossa (ks. vastaavasti tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 67 kohta; tuomio ICF v. komissio, EU:C:2014:2274, 58 kohta ja tuomio Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 19 kohta).

- 57 Kun on ilmeistä – ilman, että asianosaisten olisi tarpeen toimittaa tältä osin lisätodisteita – että unionin yleinen tuomioistuin on laiminlyönyt tarpeeksi selvästi velvollisuutensa ratkaista asia kohtuullisessa ajassa, unionin tuomioistuin voi kuitenkin todeta tällaisen laiminlyönnin (ks. vastaavasti tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 90 kohta; tuomio ICF v. komissio, EU:C:2014:2274, 59 kohta ja tuomio Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 20 kohta).
- 58 Tilanne on tällainen nyt käsiteltävässä tapauksessa. Unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn menettelyn kesto, joka on lähes viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta erityisesti siten, että kirjallisen käsittelyn päättymisen ja istunnon välillä on kulunut neljä vuotta ja yksi kuukausi ilman, että asiassa olisi jätetty mitään oikeudenkäyntiasiakirjoja, ei voida selittää asian luonteella eikä monitahoisuudella eikä myöskään asian taustalla. Yhtäältä näet unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettu oikeudenkäyntiasia ei ollut erityisen monitahoinen. Toisaalta valituksenalaisesta tuomiosta ja asianosaisten toimittamista todisteista ei ilmene, että kyseinen toimimattomuusjakso olisi ollut objektiivisesti perustelua tai että valittajat olisivat myötävaikuttaneet siihen.
- 59 Tämän tuomion 55 kohdassa esitetyistä seikoista seuraa kuitenkin, että nyt käsiteltävän valituksen kolmas valitusperuste on hylättävä.

Toinen valitusperuste, joka perustuu siihen, että unionin yleinen tuomioistuin on ylittänyt täyden harkintavaltansa

Asianosaisten lausumat

- 60 Valittajien toinen valitusperuste jakautuu kolmeen osaan.
- 61 Nyt käsiteltävän valitusperusteen ensimmäisessä osassa valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 625, 626 ja 630 kohdassa oikeudellisen virheen ylittämällä toimivaltansa siltä osin kuin se on omasta aloitteestaan huomioon ottamansa perusteen yhteydessä katsonut täyden harkintavaltansa nojalla, että valittajat olivat vastuussa kahdesta EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen osatekijästä, joita olivat tietoisuus korvausmekanismista ja valvontajärjestelmän ennakoitavuus.
- 62 Unionin yleinen tuomioistuin on valittajien mukaan myös lausunut käsiteltävässä asiassa kanteen ulkopuolelta, koska komissio ei ollut nojautunut näihin perusteluihin riidanalaisessa päätöksessä, koska kyseisiin perusteluihin ei ollut viitattu valittajien kumoamisperusteissa ja koska niistä ei ole käyty mitään näkemystenvaihtoa, lukuun ottamatta V. C:n lausunnon tutkittavaksi ottamista koskevaa näkemystenvaihtoa.
- 63 Komissio väittää puolestaan, että unionin yleinen tuomioistuin saattoi valittajille määrätyn sakon määrästä lausussaan ottaa huomioon sen, että valittajat olivat tietoisia valvonta- ja korvausmekanismeista, koska kyse on tosiseikasta. Se katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin saattoi tehdä samoin V. C:n lausunnon osalta etenkin siltä osin kuin unionin tuomioistuin on katsonut tuomion KNP BT v. komissio (C-248/98 P, EU:C:2000:625) 40 kohdassa, että unionin yleisellä tuomioistuimella on silloin, kun se arvioi sakkojen asianmukaisuutta, mahdollisuus ottaa huomioon lisätietoja, jotka eivät ole sisältyneet sen tutkittavaksi saatettuun päätökseen, perusteluvelvollisuuden edellyttäminä seikkoina. Komissio on lopuksi sitä mieltä, että valitusperuste on tehoton, koska unionin yleinen tuomioistuin on jo alentanut sakon määrää.

- 64 Valittajat väittävät toisen valitusperusteen toisessa osassa, että kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 624 ja 625 kohdassa, että sen oli täyttä harkintavaltaansa käyttäen otettava huomioon V. C:n lausunto osoittaakseen valittajien olevan vastuussa siitä, että ne olivat tietoisia korjausmekanismista ja saattoivat ennakoida valvontajärjestelmän, se loukkasi niiden oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin mukaan lukien asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaatetta, puolustautumisoikeuksia ja erityisesti kontradiktoria periaatetta.
- 65 Unionin yleinen tuomioistuin on loukannut näitä periaatteita, koska se ei ilmoittanut valittajille täsmällisesti ennen kuin se ratkaisi asian kyseisen uuden perustelun luonnetta ja kohdetta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa sekä perusoikeuskirjan 47 ja 48 artiklassa asetettujen vaatimusten mukaisesti.
- 66 Komissio kiistää kyseiset väitteet ja kiinnittää huomiota siihen, että valittajat ovat maininneet ensimmäisen kerran ne V. C:n esittämät todisteet, jotka koskevat valittajien tietoisuutta valvonta- ja korvausmekanismeista. Sen mukaan on siis valittajien osalta järjetöntä väittää, etteivät ne ole voineet saada tietoa kyseisistä seikoista.
- 67 Valittajat väittävät toisen valitusperusteensa kolmannessa osassa, että kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi niiden olevan vastuussa rikkomisen kahden osatekijän osalta, se väärästi valituksenalaisen tuomion 626 kohdassa selvitysaineistoa ja loukkasi syyttömyysolettamaa koskevaa periaatetta. Toteamus perustuu V. C:n lausunnon puutteelliseen lainaamiseen, ja kyseisestä lausunnosta ilmenee siis selkeästi, ettei V. C:llä ollut mitään tietoa riidanalaisen päätöksen kohteena olevan korvausmekanismin luonteesta.
- 68 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei sitä vastoin ole vääristänyt V. C:n lausunnossa olevaa näyttöä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 69 Toisen valitusperusteensa ensimmäisessä osassa, kun sitä luetaan yhdessä mainitun valitusperusteen toisen osan kanssa, valittajat arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on ylittänyt täyden harkintavaltansa, sellaisena kuin se määritellään SEUT 261 artiklassa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa, rajat.
- 70 Tämän valitusperusteen ensimmäisen osan perusteltavuuden arvioimiseksi on aluksi huomautettava, että kun unionin yleinen tuomioistuin totesi ensin yhtäältä valituksenalaisen tuomion 265, 266, 270 ja 292 kohdassa, että komissio ei ollut näyttänyt toteen valittajien osallistumista kyseessä oleviin korvaus- ja valvontamekanismeihin, ja toisaalta kyseisen tuomion 282 kohdassa, että komissio ei ole nojautunut riidanalaisessa päätöksessä mihinkään muuhun perusteluun kuin valittajien osallistumiseen näihin kahteen osatekijään, voidakseen katsoa niiden olevan vastuussa tältä osin, se huomautti tämän jälkeen mainitun tuomion 624–626 ja 630 kohdassa seuraavaa:

”624 – – unionin yleisen tuomioistuimen on käsiteltävässä tapauksessa otettava täyttä harkintavaltaansa käyttäen huomioon V. C:n 6.12.2007 päivätty lausunto.

625 – – kun otetaan huomioon kyseinen lausunto, on todettava, että kantajat olivat tietoisia kartellin muiden jäsenten osallistumisesta korvausmekanismiin ja että ne saattoivat myös ennakoida muiden kartellin jäsenten osallistumisen valvontajärjestelmään.

626 Niiden voidaan siis katsoa olevan vastuussa näiden kahden rikkomisen osatekijän osalta (tuomio komissio v. Anic Participazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 83 kohta).

--

- 630 Koska kantajien voidaan katsoa olevan vastuussa valvontajärjestelmästä ja korvausmekanismista sekä muista kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevistä toiminnoista, sakon laskentapohjaa ei ole muutettava – –.”
- 71 On myös huomautettava, että SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan mukaiseen menettelyyn liittyvien komission päätösten tuomioistuINVALVONTAA koskeva järjestelmä koostuu SEUT 263 artiklassa vahvistetusta toimielinten toimien laillisuusvalvonnasta, jota voidaan SEUT 261 artiklan mukaisesti täydentää kantajien pyynnöstä sillä, että unionin yleinen tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa komission kyseisellä alalla määräämien seuraamusten osalta (tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 42 kohta).
- 72 Kuten unionin tuomioistuimella on ollut tilaisuus täsmentää useaan kertaan, SEUT 263 artiklassa määrätty laillisuusvalvonta ulottuu tässä yhteydessä kaikkiin niihin seikkoihin, joka sisältyvät SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan mukaiseen menettelyyn liittyviin komission päätöksiin, joiden osalta unionin yleinen tuomioistuin suorittaa oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevan perinpohjaisen valvonnan kantajien esittämien kanneperusteiden valossa (ks. vastaavasti tuomio KME Germany ym. v. komissio, C-272/09 P, EU:C:2011:810, 102 ja 109 kohta; tuomio Chalkor v. komissio, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 62 ja 82 kohta ja tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 56 ja 59 kohta) ja ottamalla huomioon kaikki kantajien esittämät seikat riippumatta siitä, ovatko ne tehtyä päätöstä edeltäviä vai sen jälkeisiä seikkoja ja onko ne esitetty aikaisemmin hallinnollisessa menettelyssä vai ensimmäistä kertaa unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan kanteen yhteydessä, jos näillä viimeksi mainituilla seikoilla on merkitystä komission päätöksen laillisuusvalvonnan kannalta (ks. vastaavasti tuomio Knauf Gips v. komissio, C-407/08 P, EU:C:2010:389, 87–92 kohta).
- 73 On kuitenkin huomautettava, että valvoessaan laillisuutta SEUT 263 artiklassa tarkoitettu unionin tuomioistuimet eivät voi korvata kyseessä olevan toimen toteuttajan perusteluja omillaan (ks. vastaavasti tuomio Frucona Košice v. komissio, C-73/11 P, EU:C:2013:32, 89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 74 SEUT 261 artiklassa määrätään lisäksi, että ”asetuksissa, joita Euroopan parlamentti ja neuvosto yhdessä perussopimusten nojalla antavat taikka joita neuvosto perussopimusten nojalla antaa, voidaan antaa Euroopan unionin tuomioistuimelle täysi harkintavalta näissä asetuksissa säädettyjen seuraamusten osalta”. Unionin lainsäätäjä on käyttänyt kyseisessä määräyksessä annettua mahdollisuutta ja vahvistanut asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa, että ”yhteisöjen tuomioistuimella on täysi harkintavalta tutkiessaan valitukset päätöksistä, joilla komissio on määrännyt sakon tai uhkasakon[, ja se] voi poistaa sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sitä”.
- 75 Kun unionin tuomioistuimet käyttävät mainituissa SEUT 261 artiklassa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa vahvistettua täyttä harkintavaltaansa, ne voivat siis paitsi pelkästään valvoa seuraamuksen laillisuutta myös korvata komission, joka on toteuttanut toimen, jossa kyseinen määrä on alun perin vahvistettu, arvioinnin omalla arvioinnillaan kyseisen seuraamuksen määrän määrittämiseksi (ks. vastaavasti tuomio Groupe Danone v. komissio, C-3/06 P, EU:C:2007:88, 61 kohta).
- 76 SEUT 263 artiklassa määrätystä laillisuusvalvonnasta poiketen kyseisen täyden harkintavallan ulottuvuus on sitä vastoin tiukasti rajattu sakon määrän määrittämiseen (ks. vastaavasti mm. tuomio Groupe Danone v. komissio, C-3/06 P, EU:C:2007:88, 62 kohta; tuomio Alliance One International v. komissio, C-679/11 P, EU:C:2013:606, 105 kohta; tuomio komissio ym. v. Siemens Österreich ym., C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 126 kohta sekä tuomio Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 45 kohta).

- 77 Tästä ilmenee, että unionin yleisellä tuomioistuimella asetuksen N:o 1/2003 31 artiklan nojalla oleva täysi harkintavalta koskee pelkästään sen komission määräämästä sakosta tekemää arviointia, eivätkä sen piiriin kuulu niiden seikkojen muuttaminen, jotka muodostavat komission unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa päätöksessä laillisesti toteaman kilpailusääntöjen rikkomisen.
- 78 Kuten tämän tuomion 70 kohdassa on huomautettu, vaikka unionin yleinen tuomioistuin oli käsiteltävässä tapauksessa todennut, ettei komissio ollut osoittanut, että valittajat olivat osallistuneet korvausmekanismiin ja valvontajärjestelmään ja että riidanalainen päätös ei perustunut mihinkään muuhun perusteluun kuin valittajien osallistumiseen näihin kahteen kilpailusääntöjen rikkomisen osatekijään, se totesi kuitenkin täyden harkintavaltansa nojalla valituksenalaisen tuomion 625, 626 ja 630 kohdassa, että valittajat olivat olleet tietoisia kartellin muiden jäsenten osallistumisesta korvausmekanismiin mutta myös että ne saattoivat ennakoida muiden jäsenten osallistuvan valvontajärjestelmään. Se katsoi näin ollen, että yhtäältä valittajien voitiin katsoa olevan tästä vastuussa SEUT 101 artiklan nojalla, ja toisaalta, että tämä oli otettava huomioon sakon määrää vahvistettaessa.
- 79 Unionin yleinen tuomioistuin on näin menetellessään tehnyt oikeudellisen virheen.
- 80 Koska toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on perusteltu, se on siis hyväksyttävä.
- 81 Tämän johdosta valituksenalainen tuomio on kumottava siltä osin kuin sen tuomiolauselman 3 kohdassa vahvistetaan valittajille määrättyjen sakkojen uusi määrä ottamalla huomioon unionin yleisen tuomioistuimen kyseisen tuomion 625, 626 ja 630 kohdassa täyden harkintavaltansa nojalla virheellisesti esittämä toteamus, jonka mukaan valittajat olivat olleet tietoisia kartellin muiden jäsenten osallistumisesta korvausmekanismiin ja että ne saattoivat myös ennakoida kartellin muiden jäsenten osallistuvan valvontajärjestelmään ja näin ollen että niiden voitiin katsoa olevan tästä vastuussa.
- 82 Edellä esitetyn perusteella toisen osan muihin seikkoihin ja toisen valitusperusteen kolmanteen osaan ei ole tarpeen ottaa kantaa.

Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne

- 83 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan toisessa virkkeessä määrätään, että jos valituksenalainen tuomio kumotaan, unionin tuomioistuin voi itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen.
- 84 Tilanne on tällainen nyt käsiteltävässä asiassa, koska unionin tuomioistuimella on käytössään kaikki kanteen ratkaisemisen edellyttämät seikat.
- 85 Tässä tarkoituksessa on korostettava, että kun otetaan huomioon riidanalaisen päätöksen päätösoosan 1 kohta, sellaisena kuin se on osittain kumottu valituksenalaisella tuomiolla, ja se, että nyt käsiteltävän valituksen ensimmäinen valitusperuste on hylätty tämän tuomion 49 kohdassa, on lopullisesti osoitettu, että valittajien on katsottava olevan vastuussa siitä, että ne osallistuivat 31.1.1995 ja 1.10.2002 välisen ajanjakson aikana GALP Energía Españan ja Petróleos de Portugalin osalta sekä 22.4.1999 ja 1.10.2002 välisen ajanjakson aikana GALP Energía, SGPS:n osalta tiebitumin markkinoinnissa sellaiseen sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen, joka kattaa koko Espanjan alueen (Kanariansaaria lukuun ottamatta) ja joka muodostuu markkinoiden jakoa koskevista sopimuksista ja hintojen yhteensovittamisesta.
- 86 Unionin yleisen tuomioistuimen toteamus näytön puuttumisesta siitä, että valittajat ovat osallistuneet korvausmekanismiin ja valvontajärjestelmään, ei voi SEUT 264 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan johtaa riidanalaisen päätöksen kumoamiseen kokonaisuudessaan, koska kyseiset seikat olivat asianomaisen rikkomisen kannalta liitännäisiä osatekijöitä. Se, että komissio ei ole näyttänyt toteen tällaista valittajien osallistumista, ei muuta riidanalaisen päätöksen olennaista sisältöä, koska komission

toteama yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen muodostuu, kuten tämän tuomion 12 ja 13 kohdasta ilmenee, olennaisesti kahdesta pääasiallisesta rikkomiskokonaisuudesta eli markkinoiden jakamisesta ja hintojen yhteensovittamisesta (ks. vastaavasti tuomio komissio v. Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 36–38 kohta).

- 87 Edellä esitetyn perusteella on lausuttava unionin tuomioistuimelle SEUT 261 artiklassa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa myönnetyn täyden harkintavallan nojalla valittajien maksettavaksi määrättävän sakon määrästä (tuomio Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 88 Tässä yhteydessä on huomautettava, että unionin tuomioistuimella on ratkaistessaan asian itse lopullisesti perussääntönsä 61 artiklan ensimmäisen kohdan toisen virkkeen nojalla oikeus täyttää harkintavaltaansa käyttäen korvata komission arviointi omallaan ja siten poistaa määrätty sakko tai uhkasakko taikka alentaa tai korottaa sen määrää (ks. mm. tuomio KME Germany ym. v. komissio, C-389/10 P, EU:C:2011:816, 130 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 89 Unionin tuomioistuimen on, kun se määrittää määrätyn sakon määrää, itse arvioitava olosuhteet yksittäistapauksessa ja kyseessä olevan rikkomisen luonne (tuomio Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. komissio, 322/81, EU:C:1983:313, 111 kohta).
- 90 Tämä harkintavallan käyttäminen edellyttää asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan mukaisesti, että kunkin seuraamuksen kohteena olevan yrityksen osalta huomioon otetaan kyseessä olevan rikkomisen vakavuus ja kesto muun muassa perustelemista, oikeasuhteisuutta, seuraamusten yksilökohtaista määräämistä ja yhdenvertaista kohtelua koskevia periaatteita noudattaen (ks. vastaavasti tuomio komissio ym. v. Siemens Österreich ym., C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, 53 ja 56 kohta; tuomio Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 75 kohta ja tuomio komissio v. Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 77 kohta), eivätkä unionin tuomioistuinta sido komission suuntaviivoissaan määrittelemät ohjeelliset säännöt (ks. analogisesti tuomio Italia v. komissio, C-310/99, EU:C:2002:143, 52 kohta), vaikka viimeksi mainitut voivatkin ohjata unionin tuomioistuimia niiden käyttäessä täyttää harkintavaltaansa (ks. vastaavasti tuomio komissio v. Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 91 Tässä tapauksessa on todettava, että valittajat ovat osallistuneet Espanjan alueella yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, joka muodostuu olennaisilta osin markkinoiden jakamista koskevista sopimuksista ja hintojen yhteensovittamisesta ja joka on erittäin vakava luonteensa vuoksi (ks. vastaavasti tuomio Versalis v. komissio, C-511/11 P, EU:C:2013:386, 83 kohta), sellaisen merkittävän ajanjakson ajan, joka on GALP Energía Españan ja Petróleos de Portugalin osalta kestänyt seitsemän vuotta ja kahdeksan kuukautta ja GALP Energía SGPS:n osalta kolme vuotta ja viisi kuukautta.
- 92 Valittajien yksilöllisen tilanteen osalta on otettava huomioon myös se, että niillä oli – kuten riidanalaisen päätöksen 514 perustelukappaleesta ilmenee – 4,54 prosentin suuruiset markkinaosuudet, joiden nojalla voidaan katsoa, kuten unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 631 kohdassa, että ne eivät kokonsa vuoksi voineet kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevällä toiminnallaan aiheuttaa erityisen vakavaa vahinkoa kilpailulle. Komissio on korostanut lisäksi perustellusti riidanalaisen päätöksen 566 ja 567 perustelukappaleessa, että valittajat olivat osallistuneet rikkomiseen rajoitetummin kuin muut yritykset.
- 93 Unionin tuomioistuin aikoo valittajille määrättävän sakon määrän vahvistamiseksi omaksua komission ja unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnit sakon perusmäärästä ja siitä 10 prosentin suuruisesta sakon määrän alennuksesta, joka perustuu siihen, että valittajat osallistuivat rajoitetusti riidanalaiseen rikkomiseen. Perusmäärään on sovellettava kuitenkin 10 prosentin suuruisesta lisälennusta, joka

lisätään siis riidanalaisessa päätöksessä jo myönnettyyn 10 prosentin suuruiseen alennukseen siitä syystä, ettei komissio ollut osoittanut valittajien osallistuneen korvausmekanismiin eikä valvontajärjestelmään.

- ⁹⁴ Tämän perusteella ja kun otetaan huomioon kaikki käsiteltävän tapauksen tosiseikat (ks. tuomio *Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), GALP Energía Españan ja Petróleos de Portugalin maksettavaksi yhteisvastuullisesti määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 7,7 miljoonaa euroa, josta GALP Energía SGPS SA on velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti 5,72 miljoonaa euroa.

Oikeudenkäyntikulut

- ⁹⁵ Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos valitus on perusteeton tai jos valitus hyväksytään ja unionin tuomioistuin itse ratkaisee riidan lopullisesti, se tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.
- ⁹⁶ Saman työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan valituksen käsittelyyn työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla, asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 138 artiklan 3 kohdassa määrätään lisäksi, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, kukin asianosainen vastaa omista kuluistaan. Unionin tuomioistuin voi kuitenkin päättää, että asianosainen vastaa omien kulujensa lisäksi osasta toisen asianosaisen kuluja, jos tämä on perusteltua asiassa ilmenneiden seikkojen vuoksi.
- ⁹⁷ Tässä yhteydessä on käsiteltävän tapauksen olosuhteiden perusteella päätettävä, että valittajat vastaavat kahdesta kolmasosasta komission oikeudenkäyntikuluista ja omista oikeudenkäyntikuluistaan muutoksenhakumenettelyn yhteydessä ja että komissio vastaa yhdestä kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan ja valittajien oikeudenkäyntikuluista tähän oikeudenkäyntimenettelyyn liittyen. Kun lisäksi otetaan huomioon valittajien unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämät kanneperusteet, joista osa on hylätty lopullisesti, asianosaiset vastaavat omista asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Unionin yleisen tuomioistuimen 16.9.2013 antama tuomio Galp Energía España ym. v. komissio (T-462/07, EU:T:2013:459) kumotaan siltä osin kuin sen tuomiolauselman 3 kohdassa GALP Energía España SA:lle, Petróleos de Portugal SA:lle ja GALP Energía SGPS SA:lle määrättyjen sakkojen uusi määrä vahvistetaan ottamalla huomioon unionin yleisen tuomioistuimen tuon saman tuomion perusteluissa täyden harkintavaltansa nojalla virheellisesti esittämä toteamus, jonka mukaan GALP Energía España SA, Petróleos de Portugal SA, ja GALP Energía SGPS SA olivat olleet tietoisia kartellin muiden jäsenten osallistumisesta korvausmekanismiin ja jonka mukaan ne saattoivat myös ennakoita viimeksi mainittujen osallistuvan valvontajärjestelmään ja jonka mukaan niiden voitiin näin ollen katsoa olevan tästä vastuussa.**
- 2) Valitus hylätään muilta osin.**
- 3) GALP Energía España SA:n ja Petróleos de Portugal SA:n maksettavaksi EY 81 artiklan mukaisesta menettelystä (asia COMP/38710 – Bitumi, Espanja) 3.10.2007 tehdyn komission päätöksen K(2007) 4441 lopullinen 2 artiklassa yhteisvastuullisesti määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 7,7 miljoonaa euroa, joista GALP Energía SGPS SA on velvollinen maksamaan yhteisvastuullisesti 5,72 miljoonaa euroa.**

- 4) **GALP Energía España SA, Petróleos de Portugal SA ja GALP Energía SGPS SA vastaavat kahdesta kolmasosasta Euroopan komission oikeudenkäyntikuluista ja kahdesta kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan muutoksenhakumenettelyn yhteydessä sekä omista asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluistaan.**
- 5) **Euroopan komissio vastaa yhdestä kolmasosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan ja yhdestä kolmasosasta GALP Energía España SA:n, Petróleos de Portugal SA:n ja GALP Energía SGPS SA:n oikeudenkäyntikuluista muutoksenhakumenettelyyn liittyen sekä omista asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Allekirjoitukset